

گولا ئورکيد

ئا: ئەمىن ئامىدى*

پارچىن گولنى وەك يا پنى پنىە يان
يا خىچ خىچە يان تىكەلەيە. ئەف
چەندەيە جوانى و سەر و سىمايى
وى زىدەدەكەن.

ھندەك جۆرىن وى بىئەنەكا
سەرنج راکىش ژى دەيت وەكى
بىئەنە قانىليا و ھندەك جۆرىن وان چ
بىئەن ژى ناھىن و ھندەك ژوان بىئەن
ژى دەيت ل ھندەك دەمىن دەست
نیشانكرى ل رۆژى و شەقى.
ئوركىدا ژ شىنكاتىن
بەرسىبەرى دەيتە دانان ژبەر

ژ وان گەلەك گول بىن پىئە ھەين ل
سەر ئىك تاقوشك.

گولا ئوركىد ب گولا سى
پەر دەيتە نىاسىن، بەلى نىئەكا
گولنى وىئى وى دەيتە گوھۆرىن ژ
جۆرەكى بۇ پى دى. رەنگىن قى
گولنى ب گەلەك رەنگانە (سپىئەكى
زەلال - سوور - زەر - زىرى
- كەسك - پرتەقالى - پىقازى
- قەھوائى - بىئەشى تۇخ و دبىت
گول ھەمى ب ئىك رەنگى يە يان ژى
ھندەك نەقىش بىن ل سەر ھندەك

گولا ئوركىد: رامانا وى جوانى
دەت، چىكو گەلەك رەنگ ھەنە.
خىزانا ئوركىدا نىزىكى ۹۰۰ رەگەز
ھەنە و ۳۰۰۰ ھزار جۆر ژ ئوركىدا
ھەنە ل سەرانسەرى جىھانى.
شىنكاتيا ئوركىدا شىان ھەنە، كو
خو ئاكنجى بكتە يان تەئەقلمى
بكتە دگەل گەلەك ژىنگەھاد بو
شىنبوونى.

ئىكەمىن مېژوويا نقىسى ل
دوور گولا ئوركىد ل سەر دەستى
چىنى يا ۷۰۰ سالا ژ بەرى زايىنى.
ئەقى گولنى جەھكى تايىتە ل دەف
وان ھەبوو، كو فەيلەسۆفى چىنى
(كونفوشىوس) ناقى (گولا قولونىا
مەلكا) لەقەبكر. ل سالا ۱۷۳۲
دەرياقانىن بەرىتانى ئەف گولە ل
گىزىرتا بەھاما ئىنا و ھاتە دناف
كىشورەرى ئەورۆپى دا ب رىيا
ھۆلەندا بو ئىكەم جار ل چەرخى
۱۷ى دا.

د چەرخى ۱۸ى دا گەلەك
جۆرىن قى گولنى ژ چىنى و گىزىرتا
(الانتىل) ئىنان، داکول باغچىن
مەلەكى يا بەرىتانى بىئەنە چاندن. د
چەرخى بوورىدا ئىنگلئەرا وەلاتى
ئىكى بوو بو بەرھەمئىنانا قى گولنى. د
دويفرا ھۆلەندا بوو، پاشى بەلچىكا.
گولا ئوركىد وەكى چ گولنى
دى نىنە ب تنى ب جوانىا خو يا
شادە و د ھەمان دەمدا ب غەربىيا
خو و ئەفە چاقتىشىيەكا تايىتە ب
خۆفە دىنىت. ئەف جۆراتيا بەررەھە
ژ قى گولنى سەروسىمايەكى تايىتە
ب خۆفە دگرىت ل سەر لىقىن
روىبارا دەيتە دىتن و ل سەر چىايا
بلنداھيا (۱۴) ھزار پنىا و ھندەك ژ
وان ل ناف دارستانىن بارىندا دژىت
و ھندەك ژ وان ل چىايى ئەلب و ل
دەقەرەين وەك بىبابانى دژىت. ئەقان
جۆرا جوداھيا تىدا ھەي ل وىنىن
وان و قەبارىن وان، ھندەك ژ وان
بەس گولەك يا پىئە ھەي و ھندەك

و ئافدانەکا ریک و پیک دفت. ۳- میلونیا *Miltonia*: (وینە مه یی هەئ)

ژ بنەمالا ئورکیدایە و بنەرەتی وئ ژ ناوچین ناوەندی ل باشووری ئەفریقا و کولومبیا و بەرازیل. گولا قی شینکاتی (۵) پەرە وەکی سەر و چاقین پشیکانە و ب گەلەک رەنگایە، وەکی سپی و سۆر درێژیا تایین وئ دگەهیتە ۲۰سم. ب ریکا دابەشکرنا شینکاتی زیندەدبیت ل وەرزی هافینی یا پیدفی جهین شەهاتی یە و ئاخەکا زبکری بیت ب زبلی NPK دگەل توخمین دی و خۆل بەر پلین گەرمی بین نزم ناگریت.

۴- فاندە *Vanda*: ژ بنەمالا ئورکیدایە بنەرەتی وئ ژ هند و نیجیریا یە بەلگین وئ د درێژن وەکی بەلگین سەبەتا سینگ یە، رەنگین گولین وئ سپی یە - سۆرە و قەرنفلی یە. پیتەر ژ (۵۰) جۆرا هەنە و ب شیوەیەکی تایبەت ل دەقەرین گەرم بەلاقبوینە. ریکا زیندەکرنی ب ریکا توفی و دابەشکرنا شینکاتی ل وەرزی بهاری چ ل مەها کانوینا ئیک یان نیسان. ئەف شینکاتیە یا پیدفی پلا گەرماتی ۱۲ - ۱۴م° ل زفستان و ۲۰ - ۲۵م° ل هافینی و یا پیدفی جەهکی هەشکاتی هەیه ل ریتا ۶۰ - ۸۰٪. هەر وەسا یا پیدفیە ئافەکا تیکەلەبیت ژ پویشکی داری دگەل زبلی گیانەوهری داکو شەئ د ئافی دا بپاریزیت و روژانە دفت بەیتە رەشاندن.

دەیتە ب خودانکرن بۆ مەرەما خەملاندنا ئافمالی و ژیکرنا گولین وئ. هەر وەسا دناف خانین شویشەئ دا دەیتە چاندن. (وینە وئ من یی هەئ).

* بسپوری چاندنی
ژیدەر

۱- ئەنترنیت (منتدی الحدائق)
۲- بەرەم ئینان و خودانکرنا شینکاتین بەرسیبەری (د. تاهر نجم رسول)

رەگەزین وئ پیدفی ب ۵۰٪ شەئ هەیه. ئەفە ژ دەیتە گوهورین ل دویف وەرزی سالی ل هافینی ئەف ریتە دئ زیندەبیت تا ۶۰ - ۸۰٪. بەلئ ئافدان زیندە ژ پیدفی وئ دئ بیتە ئەگەرا مرنا شینکاتی ئورکیدا پیتەر ژ هەر شینکاتیەکا دی. پیدفیە ل دەمی ئافدانی دا جوری ئافا دەیتە ب کارئینان بزانی چونکە ئافدان ئیک ژ هوکارین سەرەکی یە ل دەمی چاندنا ئورکیدا و ئافدان ئورکیدا جودایا تیدا هەئ ل دویف سەقایی و جوری ئافی و قەبارئ شینکاتی. ئافدان شینکاتی ئورکیدا دفت ب ئافەکا (PH) وئ ل ناقبەرا ۴ - ۸ دا بیت.

ئەفین ل خواری هەدەک جۆرین ئورکیدانە و پیدفین وانە:

۱- فالانوپس *Phala nopsis*: (وینە مه یی هەئ ل گولخان مازی). ئەف جوری ئورکیدا ل گولخانا مازی مە یی هەئ ب گەلەک رەنگایە. قنیتا وئ ژ ئاسیایە. حەز ژ روئناهی دکەت، بەلئ روئناهی ئیکسەر یان تیشکین وئ ئیکسەر لی بدەت چئ نایبیت. پلا گەرماتی ژوری یا باشە دفت هەر یا ب شە بیت. ئەو کلومبوسی تیدا هاتیە چاندن دفت حشک ئەبیت. ئافدان زیندە نە یا باشە، هەر وەسا زبکرن ب ریکا رەشاندن گولدان وئ گەلەک جارایە دسالی دا.

۲- کاتیلیا *Cattleya SPP*: (وینە وئ من یی هەئ)

ژ بنەمالا ئورکیدایە بنەرەتی وئ ژ ئەمریکا باشوورە. شینکاتیەکا بەر سببەری یە گولا وئ یا جوانە. ل مەها ئادار و گولانی گول دەت پاشی رادووستیت ژ گولانی ل پایز و زفستان. ۴۰ جۆر ژفی گولی هەنە ب رەنگی بنەقشی و سپی. زیندەدبیت ب ریکا دابەشکرنا شینکاتی ل بهاری. پیدفی ۱۴م° ل روژی و ۱۱م° ل شەفی ئەفە ل زفستان و ل هافینی یا پیدفی ۲۲م° ل روژی و ۱۸م° ل شەفی و شە ناقبەرا ۷۰ - ۸۰٪. ئاخا باش بۆ قی شینکاتی یا پیکهاتی بیت ب توز و پویشکی داری

جوانیا گولین وئ بۆ خیزانا ئورکیدا دزفرتە فە ل سەرانسەری جیهانئ. ئاخا پیدفی بۆ چاندنا ئورکیدا جودایا تیدا هەئ ل دویف جۆر و رەگەزین وینە، بەلئ گرنگترین مەرچ ل ئافا چاندنا ئورکیدا دفت ئافەکا پاقر و بژوین بیت. بۆ نمونە شینکاتی (کاتیلیا) کە ژ بنەمالا ئورکیدا یە یا پیدفی ئافەکا تیکەلە بیت ژ گۆ و گیای و پویشکی داری. شەئ روئەکی گرنگ یی هەئ د شینبونا ئورکیدان دا و ریتا شەئ نمونە یەکا گرنگە ب دەستقە بین ژ بەر ئەو پەپوهندیین ب هیزا شەئ فە هەئ، ب روئناهی فە، و گەرماتی فە. بەهرا پیتەر ژ جۆرین ئورکیدا و

